

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Anayasa Mahkemesi Başkanlığından:BİRİNCİ BÖLÜM
KARAR

MAHSUN CEKLİ BAŞVURUSU

Başvuru Numarası : 2021/31145

Karar Tarihi : 11/2/2026

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Recai AKYEL

Selahaddin MENTEŞ

Muhterem İNCE

Yılmaz AKÇİL

Raportör : Hüseyin Özgür SEVİMLİ

Başvurucu : Mahsun CEKLİ

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, beraat kararı verilen bir eylem hakkında ikinci kez yargılama yapılması nedeniyle aynı fiilden dolayı birden fazla yargılanmama veya cezalandırılmama ilkesinin ihlal edildiği iddiasına ilişkindir. Başvuru, kovuşturma evresinde gerçekleştirilen işlemler ve mahkûmiyet kararı verilmesi nedeniyle adil yargılanma hakkının diğer birtakım güvencelerinin ihlal edildiğine ilişkin şikâyetleri de içermektedir.

2. Başvurucu 1974 doğumlu olup bireysel başvuru konusu olayın geçtiği tarihte üzerinde çalıntı kaydı olması nedeniyle kolluk görevlileri tarafından durdurulan otomobilde yakalanmıştır. Olaya ilişkin olarak kolluk görevlilerinin düzenlediği 14/11/2016 tarihli tutanakta; başvurunun görevlilere kimliğini M.C. olarak beyan ettiği ancak sürücü belgesi ile ilgili sorulara verdiği cevaplar nedeniyle kendisinden şüphe edilmesi üzerine M.C. adlı kişinin sistemde kayıtlı cep telefonunun arandığı, telefonu açan kişinin kendisini M.C. olarak tanıttığı ve sorulan T.C. kimlik numarasını doğruladığı, bu durum başvurucaya sorulduğunda telefonla görüşülen kişinin kardeşi M.C. olduğunu ve ona ait nüfus cüzdanını kullandığını söylediği belirtilmiştir. Konuya ilişkin olarak Bursa Cumhuriyet Başsavcılığı (Başsavcılık) başvuruca hakkında resmî belgede sahtecilik ve başkasına ait kimlik veya kimlik bilgilerinin kullanılması suçlarından soruşturma başlatmıştır.

3. Başvurucu; müdafinin de hazır bulundurulmasıyla kollukta aynı tarihte şüpheli sıfatıyla alınan ifadesinde çalıntı olduğu belirtilen otomobile ilişkin anlatımlarının yanı sıra görevlilere ibraz ettiği nüfus cüzdanını 2010 yılında Diyarbakır Nüfus Müdürlüğünden kendisinin çıkarttığını, bu belgedeki bilgilerin ikiz kardeşi M.C.ye ait olduğunu, kendisi hakkında yakalama kaydı olduğunu öğrenmesi nedeniyle üzerinde kendisine ait fotoğrafın ve kardeşine ait kimlik bilgilerinin bulunduğu nüfus cüzdanını taşımaya başladığını söylemiştir.

4. Nüfus kaydına göre 1975 doğumlu olan M.C. kollukta ifade sahibi sıfatıyla alınan beyanında başvurunun kendisinin ağabeyi olduğunu, onunla yıllardır görüşmediğini, kolluğun bilgi vermesi üzerine başvurunun kendisi gibi davranıp nüfus müdürlüğünden kayıp bildiriyle nüfus cüzdanı çıkarttığını öğrendiğini söylemiştir.

5. Başsavcılık başvurunun ifadesinden hareketle nüfus cüzdanının Diyarbakır'da çıkarıldığı kanaatine ulaşarak 11/5/2017 tarihinde soruşturmayı resmî belgede sahtecilik suçı yönünden ayırdıktan sonra bu suça ilişkin soruşturmanın Diyarbakır Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından tamamlanması için yetkisizlik kararı vermiştir.

A. Başvurucu Hakkında Bursa 8. Asliye Ceza Mahkemesinde Görülen Ceza Davasına İlişkin Süreç

6. Başsavcılıkça yetkisizlik kararı verildiği tarihte, başvuru hakkında iftira suçundan 26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 268. maddesine atfen 267. maddesinin (1) numaralı fıkrası uyarınca cezalandırılması talebiyle iddianame düzenlenmiştir. Anılan iddianamenin "Suç" başlıklı kısmında iftira suçunun yanı sıra başkasına ait kimlik veya kimlik bilgilerinin kullanılması suçuna da yer verildikten sonra başvurucuya atılı eyleme dair şu anlatımda bulunulmuştur:

"İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığının 18/10/2016 tarih ve 2016/119138 Soruşturma sayısı ile aranma kayıtlarına alındığı belirtilen ... plaka sayılı aracın 14/11/2016 günü Bursa ili Osmangazi ilçesi Yeni Yalova Yolu 13. Km üzerinde kolluk görevlilerince uygulama noktasında yakalandığı, [M.C.] adına tanzim edilmiş nüfus cüzdanını kullanan şahsın parmak izinden kimlik tespiti yapıldığında, ... T.C. Kimlik Numaralı Mahsun CEKLİ olduğunun tespit edildiği, şüpheli Mahsun CEKLİ'nin ifadesinde, yakalandığında görevlilere ibraz ettiği nüfus cüzdanını 2010 yılında Diyarbakır Nüfus Müdürlüğünden kendisinin çıkarttığını, aranma kaydının çıktığını öğrendiğini, bu nedenle kendisine ait kimliği taşımayıp kardeşi ve ikizi olan [M.C.nin] bilgilerinin bulunduğu üzerinde kendi fotoğrafı bulunan Diyarbakır Nüfus Müdürlüğünden almış olduğu kimliği taşımaya başladığını beyan ettiği, böylelikle şüphelinin üzerine atılı suçu işlediği... [değerlendirilmiştir]."

7. Söz konusu iddianame üzerine başvuru hakkında Bursa 8. Asliye Ceza Mahkemesinde yargılamaya başlanmıştır. Yargılamanın 7/11/2017 tarihli celsesinde başvuru; önceki savunmasına ek ve kısmen de bu savunmadan farklı olarak kardeşi M.C.ye ait nüfus cüzdanını kullandığını ancak bu belgede fotoğraf değişikliği vb. tahrifat yapmadığını, M.C.nin ikiz kardeşi olması nedeniyle zaten fotoğraflarının birbirine benzediğini ve bu belgenin sahte olmadığını söylemiştir. Bu celsede, davaya konu eylemin 5237 sayılı Kanun'un 206. maddesinde düzenlenen resmî belgenin düzenlenmesinde yalan beyan suçunu oluşturma ihtimaline binaen başvurunun bu suçtan da ek savunması alınmış ve başvuru önceki savunmalarını tekrar ettiğini söylemiştir. Yargılamanın 1/2/2018 tarihli son celsesinde ise suça konu nüfus cüzdanı duruşmaya getirilerek bu belge ve başvuru ile mağdur M.C.ye ait Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi'ndeki (UYAP) fotoğraflar üzerinde yapılan gözlemler Duruşma Tutanağı'na aktarılmıştır. Buna göre;

i. Belgenin M.C. adına düzenlenmiş, üzerindeki lamine kaplaması kısmen kalkmış, arka yüzündeki lamine kaplamasının büyük bir bölümü açık olan fotoğraf üzerinde soğuk damga izi bulunan eski ancak gerçek bir nüfus cüzdanı olduğu, üzerindeki fotoğraf değiştirilmiş ise konunun uzmanı olmayan kişiler tarafından ilk bakışta sahteliğinin kolaylıkla anlaşılamayacağı ve aldatıcılık yeteneğinin bulunduğu,

ii. Belgedeki fotoğrafta yer alan kişinin M.C. olduğunun açıkça anlaşıldığı, başvurusunun savunmasının aksine kendisi ile M.C. kardeş olmakla birlikte nüfus kayıtlarına göre ikiz olmadıkları, UYAP'ta kayıtlı fotoğraflara göre başvuru ile M.C.nin birbirlerine son derece benzediği, aralarındaki farkların küçük ayrıntısal çehre unsurları olduğu, dolayısıyla somut olayda *sahte* belge düzenleme ya da kullanmanın söz konusu olmadığı belirtilmiştir.

iii. Duruşma Tutanağı'nda ayrıca nüfus cüzdanının bu belgede yazılı T.C. kimlik numarasının gözüktüğü öncesi düzenlenen doktor raporuna yazılması dışında herhangi bir belgede de kullanılmadığı tespitine yer verilmiştir.

8. Yargılama sonunda 1/2/2018 tarihinde başvuru hakkında beraat kararı verilmiş ve bu karar istinaf kanun yoluna başvurulmaksızın 23/3/2018 tarihinde kesinleşmiştir. Bursa 8. Asliye Ceza Mahkemesi başvuru hakkında iftira ile başkasına ait kimlik veya kimlik bilgilerinin kullanılması suçlarından 26/3/2018 tarihinde iki ayrı kesinleşme şerhi düzenlemiştir. Beraat kararının gerekçesi şöyledir:

"Dosya kapsamına göre; her ne kadar sanık hakkında iftira suçundan cezalandırılması istemi[y]le kamu davası açılmış ise de, yukarıda yapılan saptamalar ışığında mağdur [M.C.ye] bir suç atılmasının söz konusu olmadığı iftira suçunun yasal unsurlarının bulunmadığı gibi dosyada bulunan nüfus cüzdanının sahte olmayıp [M.C.ye] ait olduğu, yalnızca sanığın kendi üzerinde taşıdığı, öte yandan kamu görevlisine yalan beyanda bulunma suçu yönünden ise dosyada sanığın kimliği ile ilgili yalan beyanda bulunmadığı kuşku üzerine yapılan araştırmada kimliğinin zaten ortaya çıktığı anlaşılmakla sanık hakkında iddianame ve ek savunma ile atılı suçun yasal unsurlarının oluşmaması nedeniyle atılı suçtan sanığın beraatine, adli emanetin 2016/10144 sırasında kayıtlı nüfus cüzdanının ise sahibi mağdur [M.C.nin] iadesine karar verilmesi gerektiği sonucu ile yasal ve vicdani kanaatine varılmıştır."

B. Başvurucu Hakkında Bursa 23. Asliye Ceza Mahkemesinde Görülen ve Bireysel Başvuruya Konu Olan Ceza Davasına İlişkin Süreç

9. Diyarbakır Cumhuriyet Başsavcılığı, resmî belgede sahtecilik suçuna dair soruşturmada Yenişehir Nüfus Müdürlüğüne (Nüfus Müdürlüğü) 6/7/2017 tarihinde müzekkere göndererek başvurusunun 2010 yılında nüfus cüzdanı talep ederken ibraz ettiği belgelerin gönderilmesi talimatı vermiş; Nüfus Müdürlüğünden gönderilen 22/8/2017 tarihli yazıda ise başvurusunun belirtilen tarihte nüfus cüzdanı aldığına dair kaydın bulunmadığı, bu kişinin 3/1/2006 tarihinde bir nüfus cüzdanı aldığı ancak mevzuat gereği saklanma süresinin dolması nedeniyle de buna dair belgenin 2017 yılı Ocak ayında imha edildiği belirtilmiştir.

10. Soruşturma sonucunda Diyarbakır Cumhuriyet Başsavcılığının suça konu belgenin ilk kez Bursa'da kullanıldığına, nerede üretildiğinin belli olmadığına, diğer yandan başvuru hakkında Bursa 8. Asliye Ceza Mahkemesinde açılan davanın derdest olduğuna, böylece her iki suçtan yargılamanın birlikte görülmesi gerektiğine dair değerlendirmelerde bulunarak karşı yetkisizlik kararı vermesi üzerine oluşan olumsuz yetki uyuşmazlığı, Batman 3. Ağır Ceza Mahkemesince Başsavcılığın yetkisizlik kararının kaldırılması suretiyle 27/12/2017 tarihinde çözülmüştür.

11. Başsavcılık, başvurunun resmî belgede sahtecilik suçunu işlediğinden bahisle 5237 sayılı Kanun'un 204. maddesinin (1) numaralı fıkrası uyarınca cezalandırılması talebiyle 1/2/2018 tarihinde hakkında iddianame düzenlemiştir. Anılan iddianamede başvurucuya atılı eylem şu şekilde anlatılmıştır:

"İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığının 18/10/2016 tarih ve 2016/119138 Soruşturma sayısı ile aranma kayıtlarına alındığı belirtilen ... plaka sayılı aracın 14/11/2016 günü Bursa ili Osmangazi ilçesi Yeni Yalova Yolu 13. Km üzerinde kolluk görevlilerince uygulama noktasında yakalandığı, [M.C.] ismini ve kimliğini kullanan şahsın parmak izinden kimlik tespiti yapıldığında ... T.C. Kimlik Numaralı Mahsun CEKLİ olduğunun tespit edildiği, şüpheli Mahsun CEKLİ'nin ifadesinde özette, yakalandığında görevlilere ibraz ettiği nüfus cüzdanını 2010 yılında Diyarbakır Nüfus Müdürlüğünden kendisinin çıkarttığını, aranma kaydının çıktığını öğrendiğini, bu nedenle kendisine ait kimliği taşımayıp kardeşi ve ikizi olan [M.C.nin] bilgilerinin bulunduğu üzerinde kendi fotoğrafı bulunan Diyarbakır Nüfus Müdürlüğünden almış olduğu kimliği taşımaya başladığını beyan ettiği, böylelikle şüphelinin üzerine atılı suçları işlediği anlaşılmıştır."

12. Bursa 23. Asliye Ceza Mahkemesinde (Mahkeme) görülen yargılama sırasında mağdur sıfatıyla ifadesi alınan M.C. kendisine ait nüfus cüzdanının ağabeyi olan başvuru tarafından kullanıldığını, başvuruyla yedi sekiz yıldır görüşmediğini söylemiştir. Başvuru ise savunmasında M.C. ile birlikte Diyarbakır Nüfus Müdürlüğüne gidip ona nüfus cüzdanı çıkarttıklarını, hakkında yakalama kararı olduğu için nüfus cüzdanını M.C.den alıp kullanmaya başladığını, kolluk görevlilerine ibraz ettiği bu kimliğin sahte değil M.C.ye ait gerçek nüfus cüzdanı olduğunu, bu konuyla ilgili Bursa 8. Asliye Ceza Mahkemesinde de yargılanıp beraat ettiğini, kollukta verdiği ifadede de benzer yönde beyanda bulunduğu hâlde sözlerinin tutanağa yanlış aktarıldığını savunmuştur.

13. Yargılama sırasında Mahkeme, mağdur ile başvurunun teşhise elverişli fotoğraflarının çektirilmesine, mağdur adına nüfus cüzdanı başvuru talebinde bulunulup bulunulmadığı araştırılarak varsa bu konudaki belgelerin getirilmesi ile suça konu nüfus cüzdanının üzerindeki fotoğraf da dâhil olmak üzere belgede tahrifat yapıp yapılmadığı, belgenin sahte olup olmadığı, sahte ise de aldatma kabiliyeti olup olmadığı hususunda Bursa Kriminal Polis Laboratuvarı Müdürlüğünden (Polis Kriminal) uzmanlık raporu alınmasına karar vermiştir. Polis Kriminal tarafından düzenlenen 20/12/2018 tarihli uzmanlık raporunda suça konu nüfus cüzdanının renk, motif, desenler, kâğıt yapısı, baskı kalitesi, UV ışığa duyarlılık ve diğer detay unsurlar yönünden orijinal belgelere benzerlikler gösterdiği, bu bulgulara göre belgenin orijinal olduğu sonucuna varılmış; diğer yandan belge üzerinde iki kat lamine olduğu ve laminelerinin fotoğraf hanesine denk gelen bölümlerinin kısmen koparılarak alındığı görülmüşse de fotoğraf değişikliği yapıp yapılmadığı hususunda herhangi bir kanaat beyan edilmesinin mümkün olmadığı, bu hususun belgeyi düzenleyen makamdan sorulmasının faydalı olacağı bildirilmiştir.

14. Mahkeme söz konusu nüfus cüzdanı ile Polis Kriminalin uzmanlık raporunu Nüfus Müdürlüğüne göndererek belge üzerindeki fotoğrafta değişiklik yapıp yapılmadığının bildirilmesine ve başvuru sırasında ibraz edilen belgelerin onaylı suretlerinin gönderilmesine dair ara kararı vermiştir. Nüfus Müdürlüğü 2016 yılında arşiv yerinin değişmesi sırasında bazı belgelerin kaybolduğunu, M.C. adına 17/12/2010 tarihinde düzenlenen nüfus cüzdanına dair talep belgesinin de kaybolan belgeler arasında yer alması nedeniyle nüfus cüzdanı üzerinde fotoğraf değişikliği yapıp yapılmadığı konusunda tespitte bulunulamayacağını bildirmiş ve M.C.nin Nüfus Müdürlüğünden 8/3/2011 tarihinde aldığı nüfus cüzdanına ilişkin talep belgesinin onaylı suretini Mahkemeye göndermiştir.

15. Diğer yandan Mahkeme, mağdurun ve başvurunun teşhise elverişli fotoğraflarını nüfus cüzdanı ile birlikte 7/2/2019 tarihinde İstanbul Jandarma Kriminal Laboratuvar Amirliğine (Jandarma Kriminal) göndererek tüm fotoğrafların karşılaştırılmasına ve nüfus cüzdanı üzerindeki fotoğrafın başvurucuya ait olup olmadığı konusunda rapor düzenlenmesine dair ara kararı vermiştir. Jandarma Kriminal tarafından düzenlenen 10/7/2019 tarihli uzmanlık raporunda nüfus cüzdanı üzerindeki fotoğrafın başvurucuya aidiyetinin kuvvetle muhtemel olduğu mütalaa edilmiştir. Anılan raporun "*Açıklamalar*" başlıklı kısmında "*Kuvvetle Muhtemel Aynı*" tabirinin karşılaştırılan parametrelerin yüzde 75'in üzerinde benzer olmasını ve uzman kararının iki örneğin aynı kişiye ait olduğu yönünde belirtilmesini ifade ettiğine dair ibare bulunmaktadır.

16. Yargılamanın 23/10/2019 tarihli son celsesinde başvuru; uzmanlık raporları ile Nüfus Müdürlüğünün yazısında belirtilen hususlar doğrultusunda suça konu belge üzerinde tahrifat yapılmadığını, belgenin Nüfus Müdürlüğü tarafından verildiğini, Jandarma Kriminal tarafından inceleme sadece fotoğraf üzerinden yapıldığı gibi 10/7/2019 tarihli uzmanlık raporunda da fotoğraftaki kişinin kendisi olduğunun kesin olarak saptanamadığını savunmuştur.

17. Yargılama sonucunda Mahkeme başvurunun resmi belgede sahtecilik suçundan 1 yıl 8 ay hapis cezasıyla cezalandırılmasına karar vermiştir. Mahkûmiyet gerekçesinde başvuru ile mağdurun aşamalarındaki ifadeleri ile uzmanlık raporlarına değinen Mahkeme;

i. Başvurucunun kollukta müdafinin de hazır bulundurulmasıyla ve şüpheli sıfatıyla alınan ifadesinde suça konu nüfus cüzdanını kendisinin çıkarttığını ve belge üzerindeki fotoğrafın da kendisine ait olduğunu söylemesi, benzer şekilde mağdurun da kendi nüfus cüzdanını başvuru vermediğini beyan etmesi ve Jandarma Kriminalin uzmanlık raporunu birlikte gözönünde bulundurduğunda başvurunun kovuşturma evresindeki inkâra yönelik savunmalarına itibar etmediğini,

ii. Somut olayda başvurunun mağdurun *ikiz kardeşi* olduğunu vurguladığını, başvurunun mağdurla olan benzerliğinden faydalanıp Nüfus Müdürlüğüne onun adına nüfus cüzdanı düzenlenmesi için başvurduğunu, M.C. yerine kendisine ait fotoğrafı ibraz ettiğini, böylece fotoğraf orijinal olsa dahi M.C.nin bilgileriyle düzenlenen ve bu nedenle sahte olan nüfus cüzdanını temin edip kullanmak suretiyle atılı suçu işlediğini değerlendirmiştir.

18. Başvurucu, mahkeme kararına karşı istinaf kanun yoluna başvurmuş; dilekçesinde suça konu belgenin orijinal olduğunu, belgedeki fotoğrafın M.C.ye ait olup belgeyi orijinal hâliyle taşıdığını, soruşturma evresinde Nüfus Müdürlüğünden hata sonucu mağdur yerine kendisine ait nüfus cüzdanı için başvuruda bulunulup bulunulmadığının sorulduğunu, gelen olumsuz cevap üzerine iddianame düzenlendiğini, belgenin kullanılmadığını, maddi vakıa olarak kabul edilen eylemin mahkûmiyet kararı verilen suç yerine ancak resmi belgenin düzenlenmesinde yalan beyan suçunu oluşturabileceğini, aynı eylemden dolayı farklı mahkemede yapılan yargılama sonucu verilen beraat kararı kesinleştiği hâlde yeniden yargılanarak bu kez mahkûmiyet kararı verildiğini ileri sürmüştür.

19. Bursa Bölge Adliye Mahkemesi 8. Ceza Dairesi (Daire) 21/5/2021 tarihinde, suça konu nüfus cüzdanı üzerinde Daire Heyetince gözlem yapıldığını belirtmiş; buna göre nüfus cüzdanının üzerinde iki kat lamine olduğu, üstteki laminenin kısmen yırtılmış olduğu, T. seri numarasını taşıdığı, arkasında iki ıslak imza ile bir ıslak mührün bulunduğu, görünüm itibarıyla nüfus idaresi tarafından düzenlenen nüfus cüzdanlarıyla aynı olduğu, fotoğrafın kendi alanından daha dar kesilmiş olduğu, belgenin arka yüzünde görülebilen soğuk mühür izinin ön yüzünde de kısmen görülebildiği, bu hâliyle üçüncü kişiler nezdinde aldatıcılık özelliği olduğu açıklamalarına yer vererek başvurunun istinaf kanun yoluna başvuru talebini kesin olmak üzere esastan reddetmiştir.

20. Başvurucu, nihai kararı 31/5/2021 tarihinde öğrendikten sonra 29/6/2021 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

21. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

22. Ödeme gücünden yoksun olduğu anlaşılan başvurunun adli yardım talebinin kabulüne karar verilmesi gerekir.

A. Aynı Fiilden Dolayı Birden Fazla Yargılanmama veya Cezalandırılmama İlkesinin İhlal Edildiğine İlişkin İddia

23. Başvurucu; hakkında iftira suçundan verilen beraat hükmü kesinleşmesine ve bu hükümde suça konu belgenin sahte olmadığına, dolayısıyla resmî belgede sahtecilik suçuna dair değerlendirmelerde de bulunulmasına karşın iftira suçuna konu iddianamede yer verilen olay ve olgular bire bir tekrar edilerek bu kez resmî belgede sahtecilik suçundan cezalandırılması için iddianame düzenlendiğini, Mahkemece kabul edilen bu iddianame üzerine açılan yeni kamu davası sonucunda da atılı suçtan mahkûmiyet kararı verildiğini belirterek aynı fiilden dolayı birden fazla yargılanmama veya cezalandırılmama ilkesinin ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde, konuya ilişkin yargısal içtihatlarla değinildikten sonra ihlal iddiaları ele alınırken söz konusu içtihatlar ile somut olayın kendine özgü koşullarının dikkate alınması gerektiği vurgulanmıştır. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

24. Başvurucunun şikâyetleri adil yargılanma hakkının güvencelerinden biri olan aynı fiilden dolayı birden fazla yargılanmama veya cezalandırılmama ilkesi kapsamında incelenmiştir.

25. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan adil yargılanma hakkı kapsamındaki aynı fiilden dolayı birden fazla yargılanmama veya cezalandırılmama ilkesinin ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

26. Anayasa'da aynı fiilden dolayı birden fazla yargılanmama veya cezalandırılmama (*ne bis in idem*) ilkesi açıkça düzenlenmemiştir. Bununla birlikte Anayasa Mahkemesi önceleri hukuk devleti ilkesinin temel ilkeleri arasında yer aldığını kabul ettiği bu ilkeyi *Ünal Gökınar* ([GK], B. No: 2018/9115, 27/3/2019) kararında hukuk devleti ve

hukuki güvenlik ilkesi konusundaki kendi içtihadından hareketle ve bazı uluslararası hukuk metinlerine referansla Anayasa'nın 36. maddesinde düzenlenen adil yargılanma hakkının bir unsuru olarak görmüştür (*Ünal Gökpınar*, § 50). Kişilerin haklarında yürütülen ve kesinleşen bir ceza yargılaması sürecinin ardından tekrar yargılanmamalarını veya cezalandırılmamalarını güvence altına alan aynı fiilden dolayı birden fazla yargılanmama veya cezalandırılmama ilkesi ile adil yargılanma hakkı kapsamındaki cezai süreçler yönünden hukuki güvenliğin sağlanması amaçlanmıştır. Nitekim Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'ne ek (7) No.lu Protokol'de ayrı bir hak olarak düzenlenmesine rağmen Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararlarında bu ilkenin adil yargılanma hakkı ile bağlantılı özel bir güvence olduğu vurgulanmıştır. Bazı uluslararası sözleşmelerde de aynı fiilden dolayı birden fazla yargılanmama veya cezalandırılmama ilkesi açık bir biçimde adil yargılanma hakkının bir güvencesi olarak kabul edilmiştir (*Ford Otomotiv Sanayi A.Ş.* [GK], B. No: 2019/40991, 23/3/2023, § 146; *Ünal Gökpınar*, § 49).

27. Anayasa Mahkemesinin 4/11/2021 tarihli ve E.2019/4, K.2021/78 sayılı kararında konuya ilişkin uluslararası belgeler de dikkate alınarak aynı fiilden dolayı birden fazla yargılanmama veya cezalandırılmama ilkesi, hiç kimsenin ceza yargılamasında kesin/kesinleşmiş bir hükümle mahkûm edildiği ya da beraat ettiği bir fiilden dolayı ceza yargılaması kapsamında yeniden yargılanamayacağı veya cezalandırılmayacağı biçiminde tarif edilmiştir. Söz konusu kararda bu ilkeye aykırılık sonucuna varılabilmesi için gerçekleşmesi gereken bazı koşullar ceza ile ilgili bir yargılama sürecinin olması, bu sürecin kesin/kesinleşmiş mahkûmiyet veya beraat hükmüyle sonuçlanmış olması, ceza ile ilgili bir yargılama sürecinin yeniden işletilmesi, farklı yargılama süreçlerinin aynı fiile ilişkin olması ve ilkenin istisnalarından birinin olmaması şeklinde sıralanmıştır (AYM, E.2019/4, K.2021/78, 4/11/2021, § 27; *Ford Otomotiv Sanayi A.Ş.*, § 147).

28. Somut olayda başvuru hakkında düzenlenen her iki iddianamede de aynı olay ve olgulara yer verildiği (bkz. §§ 6, 11), ayrıca Bursa 8. Asliye Ceza Mahkemesinin kararında suça konu belgenin sahte olmadığına dair değerlendirmelerde de bulunduğu anlaşılmıştır (bkz. §§ 7, 8). İddianamelerde yer verilen olay ve olgular ise çalıntı ihbarına konu olması nedeniyle durdurulan otomobilde yakalanan başvurunun kolluk görevlilerine kardeşi M.C. adına düzenlenmiş nüfus cüzdanını ibraz ederek bu belgeyi kullanması ve iddianameye aktarılan kolluk ifadesinde kabul ettiği üzere idari makamlardan bu belgeyi kendi fotoğrafı ile M.C.ye ait kimlik bilgileri üzerinden düzenletip taşıdığı iddialarıdır. Bu noktada her iki davaya konu suçların unsurlarına ilişkin mevzuat da dikkate alındığında söz konusu iddiaların esasında farklı suçları oluşturabilecek birden fazla fiil içerdiği sonucuna ulaşmak mümkün görünmektedir.

29. Öte yandan Başsavcılığın iftira suçu yönünden 11/5/2017 tarihli ilk iddianameyi düzenlemeden önce başvuru hakkında resmi belgede sahtecilik suçu yönünden soruşturmayı ayırdığı (bkz. § 5), dolayısıyla ilk iddianamede bu suçtan kamu davası açılmasını amaçlamadığı da açıktır. Nitekim Başsavcılık anılan iddianamede birden fazla fiil içerisinden başvurunun çalıntı otomobil nedeniyle kendisi hakkında soruşturma ve kovuşturma yapılmasını engellemek amacıyla, kardeşi M.C. adına düzenlenen nüfus cüzdanını kullandığı iddiasına konu fiili esas almış; iddianameye konu suçları da başkasına ait kimlik veya kimlik bilgilerinin kullanılması ve iftira olarak belirtmiştir (bkz. § 6). Bu durumda ayırma kararı ve iddianamedeki nitelendirme de dikkate alındığında olgu olarak değinile de başvurunun kendi fotoğrafını ibraz ederek kardeşine ait kimlik bilgileri üzerinden nüfus cüzdanı edindiği iddiasına konu fiili ve bu fiil nedeniyle resmi belgede sahtecilik suçunu Başsavcılığın bu iddianamede kamu davasına konu etmediği anlaşılmıştır.

30. Buna ek olarak beraat hükmünde suça konu belgenin sahte olmadığı kabul edilmiş olmakla birlikte bu yöndeki kabulün asıl olarak kamu davasına konu edilen iftira suçu ile kamu davasına konu edilen fiilin niteliğinin değişmesi ihtimali gözönünde bulundurularak başvurunun ek savunmasının alındığı resmî belgenin düzenlenmesinde yalan beyan suçunun unsurlarının oluşup oluşmadığının değerlendirilmesinde dikkate alındığı görülmektedir. Kaldı ki bu kabule karşın yargılama sonunda başvuru hakkında resmî belgede sahtecilik suçu yönünden bir karar verilmediği ve kesinleşme şerhlerinin de iftira ve başkasına ait kimlik veya kimlik bilgilerinin kullanılması suçları yönünden düzenlendiği de gözden kaçırılmamalıdır (bkz. § 8).

31. Olumsuz yetki uyuşmazlığının çözülmesi üzerine Başsavcılık başvuru hakkında ilk iddianamede yer verilen olay ve olguları tekrar ederek bu kez de başvurunun resmî belgede sahtecilik suçundan cezalandırılması talebiyle 1/2/2018 tarihinde iddianame düzenlemiştir (bkz. §§ 10, 11). Mahkeme bu suç yönünden yürüttüğü kamu davasında ise suça konu belgenin sahte olup olmadığına dair araştırmalar yaptıktan sonra anılan nüfus cüzdanının orijinal olmakla birlikte başvurucuya ait fotoğraf ile talepte bulunulması üzerine içeriği itibarıyla sahte olduğu sonucuna ulaşarak başvurunun atılı suçtan mahkûmiyetine karar vermiştir (bkz. § 17). Sonuç olarak Başsavcılığın ayırma kararı, benzer olay ve olgular içermekle birlikte her iki iddianamede kamu davalarına konu edilen eylemlerin hukuki olarak birbirinden farklı nitelendirilmeleri, iftira suçuna konu yargılama sonucunda başvuru hakkında resmî belgede sahtecilik suçundan karar verilmeyip kesinleşme şerhlerinin de farklı suçlar yönünden düzenlenmiş olması birlikte değerlendirildiğinde her iki dava sürecine kaynaklık eden eylemlerin *aynı olmadığı* anlaşılmıştır. Böylelikle ceza yargılaması sonucunda verilen beraat kararından sonra yeni bir yargılama süreci başlatılmış ise de ikinci davaya konu eylemin ilk davaya konu eylem ile aynı olmaması nedeniyle -somut olayın kendine özgü koşullarında- aynı fiilden dolayı birden fazla yargılanmama veya cezalandırılmama ilkesinin ihlal edilmediği anlaşılmıştır.

32. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki aynı fiilden dolayı birden fazla yargılanmama veya cezalandırılmama ilkesinin ihlal edilmediğine karar verilmesi gerekir.

B. Diğer İhlal İddiaları

33. Başvurunun mağdura ait fotoğrafların Mahkemece Jandarma Kriminalle gönderilmemesi sonucunda fotoğraf incelemesinin yalnızca kendisine ait fotoğraflar üzerinden yapılması, nüfus cüzdanı üzerindeki fotoğrafın mağdura ait olup olmadığının incelenmemesi nedeniyle silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkelerinin ihlal edildiğine ilişkin iddiasının Mahkemece Jandarma Kriminalle gönderilen talimat yazısı ekinde mağdura ait fotoğrafların da yer alması nedeniyle *Cemal Günsel* ([GK], B. No: 2016/12900, 21/1/2021) kararı, kararın sonucunu değiştirebilecek nitelikteki esaslı iddialarının yanıtsız bırakılması nedeniyle gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddiasının *Abdullah Topçu* ([1. B.], B. No: 2014/8868, 19/4/2017, §§ 77, 78) ve *Yasemin Ekşi* ([1. B.], B. No: 2013/5486, 4/12/2013, §§ 53-59) kararları, suçu işlediğine yönelik oluşan şüphe Mahkemece aleyhine yorumlanmak suretiyle haksız olarak mahkûmiyet kararı verilmesi nedeniyle de yargılamanın sonucu itibarıyla adil olmadığına ilişkin iddiasının da *Ahmet Sağlam* ([2. B.], B. No: 2013/3351, 18/9/2013, § 42) kararı doğrultusunda *açıkça dayanaktan yoksun olması* nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Adli yardım talebinin KABULÜNE,

B. 1. Aynı fiilden dolayı birden fazla yargılanmama veya cezalandırılmama ilkesinin ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Diğer ihlal iddialarının *açıkça dayanaktan yoksun olması* nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

C. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki aynı fiilden dolayı birden fazla yargılanmama veya cezalandırılmama ilkesinin İHLAL EDİLMEDİĞİNE,

D. 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 339. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca tahsil edilmesi mağduriyetlerine neden olacağından adli yardım talebi kabul edilen başvurunun yargılama giderlerini ödemekten TAMAMEN MUAF TUTULMASINA,

E. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 11/2/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.